

Pest, september 9-én 1855.

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. —
Előfizetési díj július — decemberig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz

küldve vagy postai uton a „Politikai ujdonságokkal“ együtt csupán csak 3 ft pp. — Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetemutca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

A budai Svábhegy.

(1847-ben Döbrentei indítványára e hegyeket külön mind saját nevekké ruházták fel; mely elég regényes eszme nem mutatkozott gyakorlatinak, mert biz azt most is Svábhegynek nevezik és szerintünk ez az igazi historiai neve, melyet nem attól a néhány svábtól nyert, a kik körtét, almát árulni keresztül járnak rajta, hanem azon segédhadtól, mely a XVII-dik században Buda visszavételekor itt tanyázott.)

Hogy e kies vidéknek mi egy egész különálló cikket szentelünk, annak nagyon méltó okai vannak.

A két testvérfővárosra nézve alig van nagyobb áldása a földnek, mint ezek a hegyek; ezen a nyáron alig volt Pesten ismerősöm, a ki epés bajokról ne panaszkodott volna, a kholera rakoncátlanokodott, békességes honpolgárok birkóztak tisztelt

Svábhegyi nyári-lak.

hazafiakkal; tollal és a nélkül; és ez mind a rossz levegőtől származik és a rossz víztől, a mikben Pestnek nagy módja van. A nehéz, ködös levegő elbusulttá teszi az embert, szorítja a kedélyt, sűríti a vért, szaporítja az epét, nyomja a májat; és ebből lesz a kholera, a hirlapi czivódás és a háboru. Ha látnák a pestiek reggelenként onnan a hegyekről micsoda sűrű, barna, füsttel és gőzzel kevert levegő-iszapban fürdik az egész város, nem merének lélekzetet venni az utcán.

Ime ez az, a mi nélkül a hegyek közt el lehet az ember. Csak egy kis kellemes séta, és kristálytisza levegőben vagyunk, illatos fák árnya alatt, hűs források tövében, a hol az ember meggyógyul bajaiból, gondjaiból s még a ki beteg volt is egészségesen tér vissza.

Nem akarunk Istent kísérteni vele, de azt kimondhatjuk, hogy e hegyek közt lakókat, midőn Pesten a legnagyobb erővel dühöngött a járvány, semmi baj sem érte; itt nem volt kolera, sem hagymáz, itt nem haraguszna az emberek egymásra, itt még csak nem is politizálnak, annyira egészséges mindenki. Tavaly egy derék emberbarát a nyári lakosság kedvéért gyógyszerért hozott a svábhegyre, az idén vissza vitte; miből éljen meg itt a patika?

A budai hegynek e jótékonyosságát már régóta ismerte a fővárosi közönség, mert évek óta leglátogatottabb vidéke ez volt a mulatni kívánóknak s az a gyors emelkedés, csinosulás, mely néhány év óta észrevehető, mutatja, mennyire elterjedt eszmévé lesz a hegyek közti lakás.

Husz év előtt csak három alacson csárda volt az egész hegységen, egymástul messze elszórva; most már több százra menő épület, paloták és házikók diszlenek szorgalmasan mivelt kertek között, mellyek az erdők helyét elfoglalják.

A legelső háztömeg, mellyet a városból jövő talál, az ugynevezett „óra.“ Igy neveztetve azon óráról, mellynek messzehangzó verése az egész vidéket tudósítja az idő miben létéről. Tulajdonosa Heidrich a legjobb bort termeszti e hegyeken.

Fölötte emelkednek a Karczag testvérek villái, s a jobb felé vivő uton találni a többi között Szigligeti csinos mezei lakát.

Karczag testvérek angol kertjét és diszes urí lakait elhagyva, egy sik hegydombra érünk, ott épül jelenleg az Isten háza, mellyre e napokban teszik fel a tornyot.

Északra a templomtól látszik Sebök ügyvéd roppant emeletes háza, mely bármely nagy városnak is díszére válnék, ujon rendezett kerttel, melly néhány év előtt még közlegelő volt; mellette Ürményi József, kamarás, majorja, kinek egészen különvált birtoka, kisebb remete-, vadász- és uri lakokkal egyikét képezi a legkedvesebb, csendesebb tanyáknak; nyugotra doctor Patatics birtoka terül, kinek házából hangzik szét a reggeli esti és déli harangszó, melly ez ideig, míg a templom nem állt, imára serkenté a lakókat. Délre a templomtól fekszik azon házcsoport, mellyet tizenkét év óta „hétháznak“ neveznek. Akkor csak hét volt, most már hetven is van; közte a látogatott vendéglő, melly mellett most Karczag szép kávéházat építettett, Steindl aranyműves villái, Bujanovics, Benza és Jókai hajlékai, távolabb báró Melezing birtoka, messze kilátású lovagvár alaku toronnyal, ki messze Dániából jött ide lakni s télen sem hagyja el a Svábhegyet, Tasner tudós társasági tag háza, Rajacsics régiségbuvár laka, és — ki győzné valamennyit elszámolni, a mi a hét ház környékén fekszik, mellynek minden pontja a legszebb kilátást nyújtja a testvérfővárosra s a Duna mentére.

A templomon fölül látszik báró Eötvös, tudóstársasági alelnök két szárnyra osztott palotaszerű nyári laka, hol nagy művein dolgozni szokott, a legmagasabb pontrul látva el a világ felett ott is úgy, mint műveiben; vele egy sorban látszik Emich Gusztáv, könyvkiadó tusculanuma, egy szép széles erdő védelmében; mellyen tul Mihályfy és Várady Károly urak mezei lakait találni még. Ez utóbbi volt mindig a legelső és legutolsó ház a svábhegyen, mert legrégebben áll ott; és tul rajta nincs több lakás. A lég itt nyáron át hat fokkal hűsebb, mint a városban.

Jobbra eltérve a templomtól, találjuk azokat a nagy becsű forrásokat, mellyek a Svábhegyet olly becsessé teszik. Egy azok közül, (Mátyás király kutja) Budára szolgáltat ivó vizet vas csöveken át, a többi az ott lakók számára áll nyitva.

Itt egy roppant lovagkastély tűnik szemünk elé, mellynek igazán nagyszerű körvonalai mint hajdankori vár, emelkednek ki a mellette levő nyári lakok közül; ez dr. Friwaldszky tudóstársasági tag birtoka; ott az egyik toronyban írja Bérczy Károly, a tudós honfi veje, a politikai újdonságokat; a körül fekvő lakásokban Csengery, dr. Kovács Endre, Brassay, és több tudós hazánkiai imádják a természetet.

Ezekből láthatja mindenki, hogy ezen hegy épen nem azért hivatik Svábhegynek, mintha azt megérdemelné, sőt inkább olly magyar életet Pesten sem találni, mint itt van.

Ezen kép, mellyet lapunkban közlünk, egy derék polgár mezei lakát tünteti elénk. Tulajdonosa, Berger kereskedő, roppant költséggel és kitartó szorgalommal alkotá azt. Azért mondjuk, hogy alkotá, mert ismertük nyolcz év előtt azon pusztadombot; mellyen akkor sem virág, sem fa nem volt, s mellyen most a leggyönyörűbb gyümölcs- és angolkert díszlik, bámulatos tanuságára annak, hogy emberi szorgalom minő eredményeket mutathat.

Innen alább szállva kezdődik a zugliget, mellynek épületei nagyrészt közmulatságra szánt helyek, s mellyek rendesen tömve szoktak lenni lakosokkal és vendégekkel.

Utja a Svábhegynek jelenleg igen jó karban áll, mellynek érdeme nagyrészt Emich Gusztávnak tulajdonítandó, ki a hegy körül vezető utat olly karba állítatá a birtokosok hozzájárultával, hogy azon a bérkocsisok is folyvást járhatnak fel, míg az egyenesen felvezető utat Karczag helyezte járható állapotba.

A Svábhegynek tagadhatlanul nagy jóvendője van. — Azt ugyan nem várhatjuk, hogy magyar főuraink, a hogy külföldön szokták, itt is emeltessenek maguknak és a fővárosnak díszére pompás mezei lakokat, hanem az a középosztály, kereskedő, iparos, fejével dolgozó ember, a ki kötve van Pesthez s mégis óhajt kedélyének szórakozást, testének felfrisülést szerezni, törekedni fog e kies áldott helyen megtelepülhetni, a honnan egy óra alatt ismét hivatalában, boltjában, író-asztala mellett teremhet s ezeknek hangyaszorgalma mindig háladatos leend azon hely iránt, mellynek egészségüket, jó kedvüket köszönhetik, s törekedni fognak e szép helynek még szebbé tételén.

Fecske cigány.

Fecske cigány hetyke cigány
Gyalog jár ő, nem paripán
Kevélyen lép, mint a kevély páva,
A földet is alig éri lába.

Hogy kevély és hogy fekete,
Az neki már természete;
Czimere nincs, nem volt soha vajda,
Ámde azért régi fecskefajta.

Nagy jószága van valahol,
Csakhogy maga sem tudja hol;
Volt valaha! de már ma belüle
Nincsen egyéb, mint a hegedűje.

Hegedűje arany-bánya,
Vagy ha réz, ő azt sem bánja
„Bankó is jó — mond Fecske ha jól van —
Ámbátor az csak papirosból van!“

Akad egyikét polturája
S nincsen akkor neki párja;
Hégyen völgyön lakadalom, hajrá!
Ez is az is inti, de nem hajt rá.

„Mészároskám, hust de hamar!“
Fecske cigány mennyit akar?
„Tudja komám, nem viszek egy fontot;
Tegyem fel csak azt az egész czombot!“

Hetykén veti a vállára,
S ballag vele megmegállva
Hivatlan öt-hat kutya kíséri,
Szüksül, ugrál, hogy a hust nem éri. —

„Kocsmárosné, bort de hamar!“
Fecske cigány, mennyit akar?
„Csak szaporán Rózsai babám, hallja,
Tenne vagy öt pintet az asztalra!“

S lekönyököl nagy komoran,
Mint a kinek halottja van;
Iszik egyet, iszik kettőt, hármát,
Szeme kigyúl, jó kedve megárad.

Izeg mozog s egyszeribe
Pattan a ház közepire,
Tánczba vegyül, de nem akad párja,
Fecske cigány csak egyedül járja.

Huritja a vén czimbalmost,
Hogy lassan most, gyorsabban most!
„Rajta cigány, rajta vén mihaszna,
Fejedelmi húrra valót kapsz ma!“

S a bor immár nem kell neki,
Mind a földre öntögeti:
„No föld koma, ládd, vagyok én úr is,
Igyál, igyál, te termetted úgy is!“

„Bort ide, bort, hadd legyen itt!
Jóraláló ur iszik itt!“
S egy-egy kortyot hörpent ki belőle,
A többit meg önti ki a földre.

Addig tánczol, addig mulat,
Ina gyengül, kedve lobad . . .
Föld koma is részeg lett alatta
S Fecske cigányt lábáról lekaptá.

Hogy fölbred más nap estve,
Alig bírja fáradt teste . . .
Gyötri magát, hogy mikor ő úr volt —
Álmodta-e, vagy igazán úgy volt!!

Nincs mit tenni, nincs mit enni,
Haza megy, de ott sincs semmi;
Hegedűjét a kezébe kapja
S uraságát emlegeti rajta!

Lécai.

Az ember negyedik szeme.

Az ember első szeme az, mellyet a természet kezéből nyert, mellyel először megpillantja a napot, s mellyet ha elveszt, elveszti benne az egész világot, melly ezután már neki csak egy sötét, soha föl nem virradó éjszaka, csupán zajáról következteti, hogy bár számára elenyészett, de másokra nézve még most is fenáll. Második szeme az embernek a szemüveg, mellyel orrát megnyergeli s melly kezdetben az öregek elgyengült látásának gyámolítására látszott rendeltetve lenni, de ma már hordják azt erőteljes férfiak, sőt ifjak is, mert korunk mivelődése — melly a tárgyakat végtelen kicsi részeikre boncsolva, törekszik azok lényegének ismeretére jutni, — az agyon kívül egyetlen szervet sem vesz annyira igénybe, mint épen a különben is olly finom, gyenge részekből álló szemeket, mellyek a folytonos kutatás, olvasás, gyertya melletti virasztás által végre elvesztik eredeti épségüket s nem egyszer esik meg, hogy a tudós szakadatlan tanulmányai és kutatásai által míg a felvilágosodást keresi, épen ez által a vakságot éri el — a testi vakságot értjük. Szemeinek finom idegei a megerőltetés által elgyengülnek s azok gyámolítására segédeszközökhöz folyamodik, millyenek a *szemüvegek*. A szemüveg azért egyike a legáldásosabb eszközöknek — és méltán nevezhetjük az ember második szemének. — Az ember harmadik szeme a *messzelátó*. Az ember mind azon ismereteit, mellyekkel a csillagászatban bir, ez eszköznek köszönheti. A törpe ember ennek segítségével felhatott az egekbe, megismerkedett a csillagokkal, s a babona, vakhít hálója leesett szemeiről. És azon végtelenségnek, mellyet odafent talált, e földön is kereste folytatását s úgy találta, hogy míg az odafent a határtalan nagyba emelkedik fel, ide lent az észrevehetlen kicsibe tűnik el szemei elől. És ez igazságra a görcső segélyével jutott

el; helyesen nevezhetjük azért a *görcsőt* az ember negyedik szemének. Mind a messzelátó, mind a görcső nagyítja a szemügyre vett tárgyat s csak készítésök által különböznek, melly szerint a messzelátó úgy alkalmaztatik, hogy vele távollevő tárgyak nagyíttatnak meg, míg a görcső közellévő tárgyak nagyítására van alkalmazva. A messzelátó segélyével például, a csillagászok a holdban hegyeket tudnak megkülönböztetni, pedig a hold 50 ezer mérföld távolságra van a földtől. A görcső segélyével pedig a vízesebben undok, nagynak tetsző állatokat fedez fel az ember szeme, mellyek szintugy nyüzsögnek egymás hátán s első látásukra hajlandó fogadást tenni, hogy nem iszik többé vizet soha.

A messzelátó igen elterjedt eszköz, s általánosabban ismert, mint a görcső, talán azért, mert költségesebb, talán azért, mert nehezebben kezelhető, mint a messzelátó, pedig ha csak gyönyörködtető oldalát tekintjük is, a messzelátónál semmivel sem áll hátrább, a tudományra nézve pedig épen ollyan fontos. Például, ha valaki kételkedik a felett, hogy a köszénrétegek valóságosan a földréteg alá került nagy erdőkből eredtek, — menjen el egy tudóshoz és az kezébe vesz egy darab közönséges fenyű-faszálkát, aztán egy darab szilárd köszénat áttetsző vékonyra csiszol, s görcsővön át megmutatja, hogy a fenyű és köszén szerkezetre tökélyesen megegyeznek. Az orvos a kóros elválasztásokat görcsővön megvizsgálja és abból a betegség természetére következtet. — S mi hasznos lehetne a görcső a konyhán gazdaszonyaink kezei közt! midőn egy csipetke lisztet, vagy egy csep tejet görcső alá véve, melly p. o. csak ezerszer nagyít, azonnal meglátná, hogy nincs-e az idegen részekkel keverve? Ne tessék mosolyogni, mert mi komolyan szólunk. Poroszország M. városában két izraelita kereskedő nagymennyiségű vásznat adott el, mint jót és valódit. Ki megvette gyanakodott, hogy megcsalák és feladta őket, s miután a dolog valószínűnek bizonyult, bezártak. Egy év múlva valami tudós görcsővön megvizsgálta a vásznat és annak sokezerszerre nagyított szálai közt nyomára sem talált a fagyapnak (pamut). Az izraelitákat azonnal szabadon bocsáták.

Az ipar előhaladásával honunkban a fagyappal nagyban hamisítják a lenvásznat. Illyen szövetekben közönségesen a mellékfonál az egyik, a belfonál a másik anyagból áll. De illyenkor finom tapintás könnyen megismeri a csint. Am ha a fagyap már fonáskor kevertetik minden szálak közé, akkor már a tapintás és szem nem képes észre venni a csalást. Illyféle családok felfedezésére különféle szereket gondoltak ki és ajánlanak, de mellyeket az illetők legtöbbsnyire gyönyörűségesen ki tudnak játszani, míg ellenben a görcső nem hibázhat; a mit ő megnéz, az meg van nézve; az ő szeme nem hazudik soha. Hogy is ne lehetne vele megismerni a legbonyolultabbban kevert szövetet is, mikor rajta nézve a legvékonyabb szál is olly vastagnak látszik mint a zsinag (Spagat)! A különböző anyagok megismerésében, a görcsővön könnyen gyakorolhatja magát bár ki is; vegyen például vizsgálat alá lent, és fagyapot — és úgy találndja, hogy a len rostszálai egyenesek, gömbölydedek, és nem csövesek vagyis belül nem üresek, a fagyapé pedig, átlátszó, vékonyak s mert üresek, tehát összeesettek, összenyomottak s csomóban úgy néznek ki, mint egy pamut összehányt, és nyomott szalag vagyis inkább mint egy halom száraz, egykor felfújt, de már légvessztett, s laposra nyomott belek. Hasonló tekintete van egyéb növénygyapnak is, millyen a nyárfa-, fűzgyap és a pitypangnak (oroszlánfogfü, Löwenzahn) magtokján levő, a légben elszállangó pelyhe. Ezek egyike sem bir olly tömör tartammal, mint a len szálai.

Egy illy görcsövet szerezni nem olly nagy feladat csak egy közepszerű gazdának is. Pesten a váciutzában akárhányat lehet kapni 6 — 12 pftjával, hol a vele való bánást is megmutatják, és ha a gazdát, bor, liszt, vászon, kenyér stb. vételénél életében csak párszor menti is meg a csalatástól, már ki van fizetve költsége bőven.

Az Isten azért adott az embernek annyi szemet, hogy azokon nézzen és aztán lásson; különösen pedig e negyedik szemet adta azért, hogy belátva a természet mély titkai közé, fölöttük ne csak csudálkozni tudjunk, hanem e körülményt arra

igyekezzünk használni, hogy belőle lehető legnagyobb hasznot huzzunk, mert bizony bizony eljövend az idő, midőn számadásra vonnak bennünket, hogy mint fordítottuk jóra azokat, miket az Ur nekünk adott.

Jenevai László.

Barnum életéből.

Közi: Dr. HEGEDÜS.

(Folytatás.)

Szombatonként rendesen Bethelbe mentem anyámhoz, kinél a vasárnapot töltém. Egy este iszonyu fergeteg kelvén, Wiler asszony hozzám küldött, felszólítván, nem akarnék-e egy szép kisasszonyt Bethelbe átkísérni. Meghívását követve, pár percz múlva ajtaján valék. Midőn beléptem, egy szép rózsás arczu, arany haju lányt mutatott be, nyeregbe segítők a szép hölgyet s Bethelnek kezdék ügetni. Az első benyomás s a kedves gyermek fesztelen nyájas modora szívemet annyira megnyerte, hogy daczára a rut időnek nem bántam volna, ha az ut ötször olly hosszú s Bethel ötszörte távolabb lett volna, mint valóban volt.

Megérkezvén, szép utitársamnak jó éjt kívántam s édes anyámhoz betértem. Gyakran megjelent álmaimban a kis szöke lány alakja s midőn hallám, hogy derék és szorgalmas, elhatározám, hogy nőmmé teendem. Következő tavasszal valósítám is szándékomat, s hála égnek választásomat soha meg nem bántam. Daczára ennek, nézetem szerint fiatal emberek házassága nem tanácsos; a kedélynek kifejlődnie, a jellemnek szilárdulnia kell, mielőtt illy fontos lépés tétetnék. Számos példában mutatta a tapasztalás, miszerint kora házasság végtelen bajnak alapja.

Családommal *Uj-Yorkba* átköltözvén, naphosszat jártam, keltem, a hirlapi hirdetéseket szorgalmasan olvasám, hogy valamelly nekem való vállalatra akadjak. De hasztalan! A kecsgetőleg hirdetett vállalatok, közelről tekintve, semmivé váltak. Pénzem mindinkább fogyott s vele jó kedvem s reményeim, midőn 1835-ik évi július havában olvasám, hogy Philadelphíában *Washington dajkája volna látható* s villámként támadt bennem a gondolat, milly jövedelmes vállalattá lehetne e nő mutogatását tenni. Nyomban Philadelphíába utaztam s urát tervemről értesítém, ki azonnal a nőhez vezetett. Mereven feküdt nyugágyán egyik oldalán szélhűdött, mindkét szemére vak volt, fogai nem voltak, s bozontos fehér haja még feketebbé s aszotabbá tette vonásait. E nő állítólag *160 éves* volt, de akár hatszáz évesnek is beillett volna. Mumiaszerű külsejéből merő ellentétben volt élénk esze s vidor beszédmódja. Sok adomát beszélt Washington gyermekkoráról, kit ő „kedves Gyuriának” nevezett.

Kételyeim szétosztatására s a vén nő korának igazolására Lindsey egy darab szakadozott sárga papírt vont elő, mellyen halvány tentával egy eladási számla volt írva, melly szerint egy 54 éves néger, *Heth Joul* névvel, Washington Ágostonnak eladatott. Az okmány 1727-ik évről kelt, s állítólag egy régi levéltárban találtatott, s ez okmány nyomán birtak e nőre akadni, ki hosszú idő óta Bowling ur családházában feküdt. A mondotakat valószínűnek vagy legalább lehetőnek találván, csakhamar szerződésre léptem Lindsey-vel s egy hét múlva Washington dajkája, *Uj-Yorkban Nibló kertjében* volt látható. Gondoskodtam, hogy ez ujság az ujdondászok tudomására jusson, kik azonnal nagy zajt ütöttek s esténként ezer meg ezer ember sietett a honalapító Washington dajkáját meglátogatni. — De mint minden, ugy a lelkesülés is mulandó, s néhány hónap múlva a látogatók száma szemlátomást gyérült. — Hogy a közönséget felvillanyozzam, barátim által leveleket küldtettem a hirlapoknak, mellyek szerint Washington dajkájával a közönség óriásilag megcsalottat, minthogy a mutatott lény nem is néger, hanem *halcsont és ruganymésgából remekül készült báb*, melly számos titkos rugó segítségével könnyen mozgatható; az állítólagos mutató, ravasz ember, ki hasából is szólván, ámitja a közönséget. — Ez állítólagos felfedezést elleneim is kürtölték, de az eredmény csakhamar tanusítá, hogy cselem sikerült. — Alig mult néhány nap s hatalmas rajokban tódultak ismét látogatóink. Sokan, hogy bámulják a remek gépezetet, még többen,

hogy csalódásukról önszemeikkel meggyőződjenek. — Washington dajkája össze utazta az egyesült államokat s tetemes volt nyereségem. A következő télen beteg lön s e siralom völgyéből jobb létre szenderült.

A bonczolás tanusítá, hogy legfelebb *80 éves* volt. S így Lindsey engem ép ugy, mint a tisztelt közönséget Washington dajkájával lefőzött.

E nagy veszteség után egy vándorló bohóc társasággal szövetkezém, mellynek főnöke *Turner Aron* eredeti, maga nemében ritka férfiú s nagy emberismerő volt. — Bár alacsony söt homályos származású, szorgalma s takarékosága tetemes gazdagságra segíté. „Kinek ép esze, egészséges teste s Istenben bizalma van, ugymond, ha komolyan akarja, meg kell gazdagodnia. Ha a lehetlent félreteszszük meglátandjuk, hogy ügyesség, szorgalom s kitartás a lehetlennel látszót is véghezviszi.”

Turner vig kedélyű volt s szerette a tréfát, minden áron. — Történt egyszer, hogy egy este többen együtt csevegénk, Turner is közöttünk volt, s komoly arcczal következő adomát beszélt:

Nem tudom már mellyik városban, egyszer vásár alkalmakor egy idegen, csizmadia-boltba lép, öt dolláron egy pár csizmát vesz s egy ötven dolláros bankjeggyel fizetni akar. — A csizmadia nem tud váltani, átmegy szomszédjához, ki neki az ötven dollárt felváltja. — Midőn felváltotta, az idegennek kiad negyvenöt dollárt s ez a csizmával tovább áll. — Alig hogy távozott, a csizmadia szomszédja vissza hozza az ötvenest, mondván, hogy hamis. Csizmadiánknak e rosz pénzt jóval be kellett váltania, — kérdés *mennyit vesztett?*

Bár mennyire egyszerű az eset, többféle feleletet adtak. Ki azt mondta ötven dollárt s a csizmát! ki 95 dollárt, ki csak a csizmát, de csakhamar kitalálták az igazat. Azon reményben, hogy öt rászédendem háta mögé álltam, szemeimmel inték a társaságnak, s Turnerra mutatva következő esettel álltam elő:

„Tegyük, hogy egy *harmincz* éves apának *egy* éves a fia, — nemde az apa *harminczszor* idősb fiánál, — ha már a fiu harmincz éves, atyja, ki hatvan éves lesz, márcsak *felényivel* idősb. Ha a fiu hatvan, atyja már csak *egy harmad*, ha pedig a fiu 90 éves, atyja már csak *egy negyedrészzel* lesz idősb fiánál s így tovább. — A különbség mindinkább csekélyebb- s csekélyebbé válván, világos, hogy kell egy bizonyos időnek lenni, mellyben a fia atyját elérné. — Kérdés tehát: *mennyi ideig kellene apának s fiának együtt élnie, hogy egykoruak legyenek?*

Az egész társaság be lévén a cselbe avatva, komoly arcczal számoláshoz fogott, egyik megjegyzé, hogy a dolog ugyan világos, de kiszámítása sok időt venne igénybe.

„Ugy hiszem, hogy 999 évesnek kellene az apának lennie de bizonyosan nem tudom, mert már több éve, hogy kiszámítottam.”

Turner nem vette észre a tréfát, az esetet igen érdekesnek találta mondván. „Soha sem hallottam még erről semmit, s soha sem hittem volna, de miután a fiu mindinkább közelébb jó atyjához, kell bizonyos kornak léteznie, mellyben találkoznak; habár nem sokat értek a számolásból, annyit még is tudok, hogy ha *huszonöt mérföldnyire* előttem lusta ló üget, én pedig jó paripán nyargalok, az elsőt előbb utóbb elérnem kell.”

Mindnyájan szinleg osztottuk meggyőződését, csak egy öreg ur csóválta fejét.

„Bár én sem vagyok nagy számító, de azon gondolat, hogy apa és fiu egyidősek legyenek, roppant balgaság s fogadni mernék, hogy mit Barnum mondott, lehetlen.”

Turner, ki állításomról meg volt győződve s fogadni szeretett, felfogadott 10 palaczk pezsgőbe, hogy nekem van igazam. — Midőn a fogadás meg volt kötve s mindegyik fél a pezsgő árát kezeimhez letette, az egész társaság iszonyu kacajra fakadt; — de sok beszélgetésbe s magyarázatba került, Turnert az ellenkezőről meggyőzni. — Meg kellett a pezsgőt fizetnie s vigan kiittuk az öreg egészségére.

(Folytatjuk.)

Szószerződések, kis adalékkal az orvosokról.

Charlatan (olv. sarlatán). Régi időkben az orvosok saját házaiknál szoktak orvosolni, oda várták be a betegeket, és ott is osztogatták a maguk-csinálta gyógyszereket. Párisban egykor bizonyos *Latán* nevű furfangos eszű orvos lépett fel, ki többi collegáin azzal tett ki, hogy ő eljárt a betegekhez, őket utcánként és házanként felkeresvén, — egy targonczán magával hordozta minden orvosi szereit is. Mikor aztán járta a várost kis szekerekkel, francziául *char* (sár), olyankor így szóltak a párisiak: „*Voilà le char de Latán!*“ Ittvan *Latán* szekerkéje. Attól fogva a kontárorvost, és a házaló gyógyszerárust, rövidített szókkal *Charlatan*-nak szokták csufolni orvosaink, és utánuk a közönség is. De vajjon e csufolódást doctor uraimék jól cselekszik-e, az nagy kérdés. Ugyanis az orvos az összes nép embere, mellynek szolgálatára híva és felesketve van. E nemes hivatásnak dr. *Latán* bizonyosan célszerűebben felelt meg, mint azok az otthon kényelmesen szobázó párisi tudós doctor urak és gyógyszerárúrok, kik a szegény betegeket magukhoz várták, vagy magukat hozzájuk költségesen kivitetni szokták; a helyett, hogy őket elhagyatott szomorú állapotukban, ők maguk felke resték és nekik rögtön gyógyszereket nyújtottak volna.

Orvost minden időben úgy szeretünk nézni, mint második lelkiatyát. Valamint jól esik a betegnek, ha őt papja felkeresi, hivatlan is meglátogatja, neki vigasztalást nyújt, és őt lelkileg ellátja: szintugy jól esend az neki, ha őt az orvos meglátogatja és neki testében enyhülést munkál. Valamint egyházi közhivatalnokok, iskolai látogatók, esperesek, ottan eljárják és megkeresik megyebeli hiveiket és a felmerült bajos ügyeket elintézik, — nem várván magukhoz messziről a folyamodni kívánó feleket: ugy kellene igazság szerint ténykedni a megyétől díjazott sőt a közjóért buzogó más orvosoknak is, hogy magukkal hordozván a legszükségesebb gyógyszereket, vagy a homoeopathiai könnyen hordozható porocskákat s üvegcséket, — a körükben fekvő falukat előfogatokkal gyakran beutazzák, a betegeket s különösen az ágyhoz szegzett sinlődőket helység birái által felkerestetnék; s nekik (ha kívánák) rögtön orvosi segínyt szolgáltatnának. Orvosainknak, kik időnkben (hála Istennek!) igen örvendetesen elszaporodnak és kijutnak városokon kívül is minden vidékekre a hazában, — az illy eljárás épen nem derogálna; és tőlük ez nem lenne sem kontárkodás, sem önfeltolás vagy szerénytelenség, hanem a legmagasabb humanitás, és az orvosi hivatalnak legtökélyesb foku gyakorlása, mellyet el is kell annak érni előbb utóbb, hogy vele is az állam népboldogítási céljának megfelelhessen.

Ha szükséges a lélekre nézve, hogy a keresztyén nép minden helységben találjon templomot és papot, legalább iskolát és tanítót: mennyivel inkább szükséges, hogy a test, — ez a léleknek műszere, — mindenütt közelben találjon nyavalyáihoz mind orvost, mind orvosságot. Miután patikát állítani és mindig friss gyógyszerekkel tartani, a vállalkozónak kára nélkül, vidékeken csak gyéren lehet és egymástól igen távol: milly nagy jótét volna a szenvedő föld népének, s véle együtt másoknak is, ha orvos gyakran körben járna a legszükségesebb gyógyszerekkel és sebészi szerszámokkal. Lám a szemorvosok (oculisták) egész országokat bevándorolnak, szakukhoz kellő minden gyógyítási s műtételi szereikkel, és felkeresvén a szerencsétleneket, kik szemük világától megfosztattak vagy csak szemfájásban szenvedők, ott helyben végezik a műtételt és megrendelik az orvoslához megkívántató teendőket. Ha így ténykedik fog- és szemorvos, nagyszerű körben, miért ne tehetne szintén ugy a minden orvosi, kicsiny körben? Így hamar meglenne az orvosi szolgálat, és hamar a megfizetés is. Ez eljárás természetes is, és ha egyszer divatba jönne, mint becsületes keresetmód, — alkalmasint többet is jövedelmezne vidéki orvosoknak, mint a mostani praxisuk. — Svédhonban a szenvedő népnek baján ugy van segítve, hogy minden lelkészek ugy képeztetnek, miszerint falura kerülve egyuttal practikus orvosok is lehessenek fájójokban. — Az élelem könnyítése végett, néhutt a molnárok gyakorolnak *Latán* doktor modorához hasonló eljárást, a midőn saját alkalmukon a falukat bejárják, a megörlendő gabonát öszszeszedik,

és becsületesen megörölve haza is hozzák, — köz-megelégedésre.

Elég az hozzá, hogy én nép embere, és falun lakó honpolgár levén, részemről e nézetemet pusztá jámbor óhajtnak hinni nem akarom; és a *Latán* modorában falukat járó orvost kontárnak nem tartom, nem gunyolom, sőt becsülöm, s az illy orvosoknak minden vidékekre hamar megérkezéseket teljes meggyőződésemből kívánom.

Többire a t. cz. orvos doctori kartól engedelmet kérek. Hisz ezzel is csak egy kis mulattató hirlapi cikket akartam írni, melly nem félhető, hogy vizet zavar.

Edei Illés Pál.

Példázatok. *)

Krummacker nyomán. — Első közlés.

Két ut.

A rajnai tartományok egyik falucskája iskolatanitóját a hányszor csak magyaráza, örömmel hallgatják a falu fiú- s lánygyermekai, mivelhogy kitaró s kedveltető vala az ő tanítása. Többek között a jó s rossz lelkiismeret — és a szív nyugodt hangulatáról is beszélgete. A mint előadását végzé, felszólítja tanítványait: mellyik tudna közülok az iménti magyarázatra hasonlatot mondani?

Csak hamar föláll egy fiúcska s mondá: valóban én tudnék egyet, de nem vagyok meggyőződve — ha jó leend-e, vagy nem?

Beszéld csak el fiam — biztatá a tanító a gyermeket, s ez imigy kezdte:

Nyugalmát a jó — s nyugtalanságát a rossz lelkiismeretnek azon két uthoz hasonlítom, mellyeken egy időben jártam. — A mint az ellenséges hadsapat keresztül huzódott falunkon — erőszakosan magával hurczolta kedves atyánkat. És mivel atyánk nem tére vissza — sirtünk és jajgattunk, s engem küldtek utána tudokolozni. Elindulék, de először is csalatott reménnyel kelle éjszakának idején visszatérnem. Atyámat nem találtam.

Setét őszi éj volt. Zúgot s ordított a vihar a tölgy- fenyő-fák és sziklák között. Az éjjeli baglyok és hollók sivítottak; lelkemben pedig ezen gondolat volt: — „oh! ha mi szeretett atyánkat örökre elvesztettük volna! — és mint fog jajveszékelni anyám, a mint most atyánk nélkül érendek haza?!“ Csodálatosan megrázkodtam, s féltem még a zörgő falevéltől is. Ekkor így gondolkodtam magamban: *Illyesminek kell hát lenni az ember szíve körül, a ki rossz lelkiismerettől kísérve bolyong.*

Gyermekek! — szólalt föl erre a tanító — óhajtanátok-e elvesztett atyátokat egy ilyen setét éjben hasztalan keresni, s olyan helyen, hol csupán a ragadozók kiabálásai, s a szélvész üvöltései hangzanának? . . .

Oh nem! kiálták fenhargon a tanulók s megborzadának.

A gyermek tovább folytató: — Másszor ismét hugommal ugyanezen az uton menék, különféle czifraságokat hozandó, miket egy titkos ünnepélyhez más napra kelle elkészítenünk. — Most is ugyancsak későn este volt, hogy a városból visszatérénk. — A szép tiszta égen gyönyörű holdvilág — s olly néma és csendes vala minden, valamint egy hálószobában; még a források csergedezését, folyását, és a csattogányok dalát is lehete hallani, a mint ezek a csalitban gyönyörűen zengedeztek. Kézen fogva haladtunk egymás mellett, elragadtatva, hogy alig szólhatánk. Még hozzá! — nyájas atyánk is elének jöve.

Most ismét ezt gondoltam: — *illyesforma érzelmeknek kell lenni az ember lelkében, a ki jót szokott cselekedni.*

Így beszélt a fiú, és itt már a tanító a gyermekeket is vigabaknak látta, kik egykedvűen kiáltának föl: Ugy van! mi is jó emberek akarunk lenni!!

Molnár István.

*) Illy apróbb parabolák felolvasása vagy olvastatása a vasárnapi iskolákra nézve soha sem tévesztheti célszerű hatását. M. I.

T Á R H Á Z.

Gazdákat érdeklő rovat.

Aratás. A sok szélvész miatt általánosan panaszkodnak, hogy a termés rosszul fizet; a gabonából sok kihullott és a szem megapadt. Erdélyben, és a *Vértesallján* temérdek kárt tettek a zivatarok, az alföldön a Tisza kiöntései. Télire nagy ára várható a gabonának. Csak a zab fizetett jól.

Brassó vidékén meg vannak elégedve az őszi vetéssel, a tavaszival kevésbé.

Az alsó *Ausztriában* tett kísérletek a mustnak sóval történő megjavítására tökéletesen sikerültek. A megsózott borok a seprő leülledése után mind erőre, mind tisztaságra sokat nyertek.

A *Szilágyságban* a gabona jól fizet, le is ment az ára.

Ellenben *Borsodban* rossz termés volt, hanem a borszüret annál jobban biztat.

Deészen (Erdély) csak a kukorica adott jó termést; burgonyát is elegendőt várnak.

Kolozvárott is állítottak már fel cséplőgépet. Lassankint okvetlenül közhasználatba kell jönniök a gazdasági gépeknek a munkás kezek hiánya és drágasága miatt. Pesten legutányosabb a dolgoztatóra nézve a napszám, itt 36 krajczárt fizetnek földmunkáért 48-at kaszálásért; míg *Kecskeméten* 40 krajczártól 1 ft 12 kr-ig megy néha a napszám.

Ajánljuk mezőgazdáinknak takarmányul a legujabban behozott czukor-czirkot. (sorghum sacharatum) Ennek magja igen jó hizlaló baromfiaknak, szára pedig, mely e sorok írójának kertében tizenegy (!) lábnyi magasra nőtt, tele a legtáplálóbb czukornedvvel, mely marhatakmányul, tehéntáplálékul megbecsülhetlen s a legsoványabb földben is nagyra megnő.

Természeti tűnemények.

* Mindenki gyönyörűséggel fogja észrevenni, ki az ég csillagaiban szokott gyönyörködni, azt a szokatlan fényű nagy csillagot, mely pár hét óta naplemenet után mindjárt fel szokott jönni, sőt gyakran már akkor is látható, midőn még a nap fenn van az égen. E csillag a *Jupiter* bolygó, mely most a földdel együtt napközben állva, nekünk olly közletről látszik, a milly közel a jövő század elejéig nem fog ismét lenni. Ennek négy holdja van, melyek körülötte forognak, s azok közül kettőt hármát a leggyengébb távcsövön keresztül is jól ki lehet venni. Jobb távcsövön pedig azt is meg lehet látni, mint megy át majd az egyik, majd a másik hold a fényes égi test előtt.

* *Esztergomban* a mult hetekben egy rendkívüli szépségű futócsillag jelent meg az égen, mely mint tudjuk koránsem azok közül a csillagok közül való, a mik örökké ott ragyognak az égen. Nem esnek azok onnan le, s nincs azoknak a mi földünk felé le; hanem egyike azoknak a földünk körül kerengő élettelen tömegeknek, mik ollykor a villanyos surlódástól meggyulladva a föld vonzerejétől aláragadtatnak; alkatrészeikben legtöbb rendszeren a vas.

* *Olaszországban* a déli szelekkel olly borzasztó mennyiségű *sáska* jelent meg, hogy felhőként elsötétíté a napot. *Sardiniában* némelly helyen mindent leettek, a mi zöld, s azon felül a vízbe döglött sáskák úgy megromlották az ivóvizeket, hogy sokan kholeranemű göresöket kaptak tőlük. Egy faluban 45 ember halt meg így a romlott víztől, a lakosok kénytelenek voltak lakhelyüket elhagyni, és máshová költözni.

Tűz- és jégveszedelmek.

Adja Isten, hogy e rovatunk mentül többször betöltetlen maradjon. Azon czélból fogunk ide minden esetet pontosan feljegyezni, hogy mezőgazdáinkat ösztönözzük a tűz- és jégkármegelőző társulatok jótékonyágainak igénybe vételére.

△ A jégeső az idén elverte *Pest* határában *Rákost*, *Kemáromme gyében Csepel* s a vele határos falvakat, a *Vértes* vidékét, a *budai szőlők* egy részét és számtalan falu határát, miknek egy ötvened része sem volt biztosítva.

△ Mult hó 22-én *Segesvár* és *Medgyes* vidéket pusztítá el a jégesővel jött zivatar. 40 faluban okozott kárt másfél millió forintba becsülik!

△ Jul. 12-én *Arad* környékét ludtojásnyi nagyságu jégzápor verte el.

△ *Deészen* tűz ütött ki egy szénával telt pajtában, de a deészi polgárok bezzeg tudnak az oltáshoz, mert ámbár tűzoltó szereik elégtelenek, a meggyulladt épületet *keseikkel* szedték széjjel. Többen meg is sérültek ez alkalommal, de a tüzet elfojtották.

△ Mult hónapban elégett Erdélyben *M. Vásárhely* mellett *Panit* helysége. A kár annál nagyobb, minthogy lakosai *Vásárhelyre* voltak kirendelve fuvarba. Illyenkor még is csak kellene valakit otthon hagyni.

△ Erdélyben *Hidegben* mult hó 13-án 60 ház és pajta lett a tűz

martaléka. A lakosság vásáron volt, s a szomszéd falvak lakói nem bírtak oltani víztartó edények hiánya miatt. Mibe kerülne minden házigazdának egy kádat vízzel mindig tele tartani? Maga kárán sem tanul a magyar?

Érdekes adatok Hübner Otto statistikai tábláiból.

Esik minden 10,000 lélekre	Ausztriában	Porosz.	Angl.	Franc.	Orosz.
születés	379	368	344	272	—
halálozás	371	254	232	218	—
házasság	84	90	90	84	—
elemi iskolába járó növendék	730	1500	1160	1000	—
segélyben részesülő szegény	333	457	540	—	130
Ausztriában terem buza, mérő 84 millió	17 m.	60 m.	93 m.	310 m.	—
rozsa — 58 "	48 "	19 "	52 "	360 "	—
krumpli — 85 "	168 "	180 "	36 "	90 "	—
kukorica — 32 "	semmi	semmi	kevés	semmi	—
bor, akó 41 "	9 "	semmi	60 "	19 "	—
Ló létezik	3,350 ezer	1,590 e.	1,600 e.	2,820 e.	13,600 e.
Szarvasmarha	11 millió	5 m. 353 e.	8 m.	10 m.	22 m.
Juh	26 "	16 millió	40 "	33 "	39 "

Nemzeti színház.

SEPTEMBER. I. Jövő héten (15-én) fogadatni *Lathóczyné* javára „*Diána de Lys*“, új francia szinmű; 17-én pedig *Jókainé* javára „*Diocletian*“, új dráma *Szigliget*től.

II. A *Tomory Anasztás* által kitűzött száz arany jutalomra 16 eredeti történeti dráma gyűlt be. Ha csak fele lesz is haszonvehető, milly roppant nyereség színházunkra nézve!

III. Mult hetekben adatott *Egressy Gábor* javára „*Lelkiismeret*“, francia dráma, idős *Dumastól*. Eleget sirhat benne, a ki akar. *Tóth József* javára pedig adatott a „*Két veronai nemes*“, vigjáték *Shakespeare*- (olv. *Sekszpír*)től. Nevethet benne eleget, a ki akar. Mind két újdonságon kapott a közönség.

IV. Ismét ballettánczosok ólálkodnak a színház körül. Ha nem jöttek a nyári időszak alatt, ősszel menjenek oda táncolni, a hol nyáron énekeltek.

V. *Szigligeti* új népszinművet adott be a drámabíráló választmányának, czime a „*Pünkösdi királyné*“. Ollyan sikert kívánunk neki, mint volt a „*Csikósnak*“, meg a „*Szökött katonának*“.

Szinészeti ügyek.

= *Marosvásárhelyt Károlyi* igazgatása alatt a kolozvári színész társulat működik. Velük van *Felekiné*, *Priell Nelli*, *Rónai*.

= *Szabadkán* a színház *Havi* társulata veendő át. Tagjai közt van *Hegedüs*.

= A *kassai* színház alkalmasint üresen marad a télen, mert *Göcs* nem nyerte meg az engedélyt, a német szintársulat igazgatója pedig nem akar oda menni tapasztalt pártfogás hiánya miatt.

= *Aradi* szinigazgató *Szabó* jövő télre is fő gondját az operára és balletre fordítja. Dráma iránti intézkedéseiről még semmit sem tudunk. Valóban szomorú dolog, hogy míg más szinigazgatók lelkesen teljesítik szép feladatukat, *Szabó* elég lelkiismeretlen olly derék közönségnek, mint az aradi, nemes izlését, törpe bohócokkal, idegen tánczosnokkal, birkozó *Marculeskkel* és silány operával félrevezetni.

= *Deészen Pozsonyi* szintársulata működik. A férfiak, *Hetényi Béla*, *Sükei*, tetszenek; a nőket nem igen dicsérik.

Lángh Boldizsár társulata kellő pártfogásban részesül mintegy hét óta, s előadásaival kielégíti a közönség várákozását. — Ugy van jól, ha egyik a másikkal nem marad adósa.

Vidéki hírek.

⊙ *Karlovicz* mellett egy roppant nagy három öl hosszú pettegetett kigyót láttak s vadászni készülnek rá. Ezt írja a bécsi *Svetovid* szerb lap. Vajjon nem azon tengeri kigyó ez, melyet a mult években a hirlapok, valahányszor újdonságban megszorultak, rögtön elővettek?

⊙ *Esztergomban* egy szegény házaló zsidó 12 pft adósság miatt magát felakasztá. Gyászos esete csak nyolcz nap mulva tudatott meg.

⊙ Erdélyben *Deés* mellett *Girólt* helységben egy előkelő asszonyság tévedésből gyomortisztító lapdacok helyett egérkövet vett be s iszonyu kínok közt meghalt. Orvosi szerekekhez nem kell orvos tudta nélkül nyulni, s mérges dolgokat a ki tart házában, jól elzárt katulyában tartassa s arra is írja fel, hogy abban mérge van.

⊙ Erdélyben a zetelaki hajtóvadászaton vigyázatlanságból egy ottani lakos agyonlövetett s más kettő megsebesült.

⊙ Magyar-Pécskán egy ókut tisztításakor egy cserépkorsót találtak, mellyben ötszáz darab ezüstpénz volt eltéve a tizennegyedik és tizenhatodik századból valók. A talált összeg a hatóság kezébe tétetett le: reméljük, hogy így a nemzeti muzeumnak is jut belőle.

⊙ Deézsalfván egy parasztszönyeg az erdőn valami cseresnyeforma bogycsodát szedett össze; a miket hazavive, ott saját és a szomszéd gyermekei ettek belőlük; s mindnyájan keservesen megbetegedtek tőlük. A legidősebb gyermek mérges bogycsodától. Azért nem kell minden bolond gyümölcsöt leszedni és megenni, a mit az ember nem ismer.

Nyiregyháza. A kölcsönös tüzkármentesítő intézet tudtommal egész honunkban Nyiregyháza létesült legelőször, legalább jóval előbb a Szabolcs- s Borsodmegyeinél s a magyar egyesületnél.

Az örök megváltás eszméjét már 1806-ban testté érlelte, sőt például is szolgált honunk több hasonhelyzetű községeinek.

Az államgazdaságra nem kevésbé mint az egészségre jótékonyan ható vízcsepölásokat határában épen olly gyönyörködtető, mint hasznos sikerrel eszközöli. — Hat év előtt a város keletjérszaki oldalán feküdt régi idő óta tepsedő Bujtos nevű 200 holdnyi területen feküdt tő helyen most buja növényzetű fák s különböző gazdasági s konyhanövények díszlenek. A város nyugotdéli oldalán nagyobb részben gödrös, vizenyős, az előtt csaknem használatlanul hevert mintegy 160 holdnyi földterület a város lakosainak pár év óta szinte hasznos hajt s a szemnek tetsző alakot öltött. — Kelet felől közel a városhoz ez év tavaszán 300 hold területen fekvő 3—4 láb mélységű viz szinte három hó alatt rendelkezése helyére, a Tisza folyóba — melly hozzánk mintegy két órányi távolságra foly el — utasított.

A földek ára e város határában tetemesen felszállott, úgy hogy a város közelében eső egy hold földnek 200 pft ára nem ritkaság, a távolabb eső szántó s kaszáló földek köblöse is elkel 120—160 pfton. Ennek oka népünk földmívelési vas szorgalma, mellyről már többen megjegyzték, hogy ha hatalmában állna, képes lenne az országutat is felszántani Bécsig.

Van egy gazdaszatunkat előmozdító s lakosaink által még eddig csak kevés figyelemre méltatott vállalat, mit említés nélkül hagyni nem akarok: Ziger Eduárd helybeli lakatos mester külföldön szerzett tapasztalásaival bennünket is boldogítani kívánván, szegény sorsa miatt nagy erőmegfeszítéssel egy a városi előjáráságtól 2 pft 24 kr. évi hasznobért nyert mintegy 400 □ ölnyi téren cséplőgépet állított, s azt f. évi július hó 30-án közhasználatra meg is nyitotta, a költséget, mibe ezen épület s a krompachi vasgyárban öntetett kerekek s egyéb részletei kerültek, tekintve, igen csekély vámfizetés mellett. Ezen gép két ló s öt ember segítségével óránként tíz kereszt kellően száraz életneműt olly becsületesen kicsépel, hogy én részemről — ki már mind a lovakkal nyomtatás, mind az emberi kezek általi cséplés sikerét ismerem — az eredményteljes megelégedtem. Jövőre szóró gépet szándékozik a jeles mester cséplőgéppel kapcsolatba hozni, melly által a cséplés magnak egyszerűsége kitisztítása is eszközölve leend. Lakosaink közül többen kételkednek e gép sikeres működéséről, ajánlom nézzék azt meg működése közben, s e vállalatot nem csak helyben fogják hagyni, de derék mestere iránt is méltó elismerést tanúsítanak.

Népiskoláink, egyet kettőt kivéve, nem a legjobb karban állanak. Tanyai iskoláink nincsenek, pedig 32,000 hold területű határunkon a borkortanyák szétszórta falvakhoz hasonlitanak s több földmívelésnek folytonos lakhelyekül szolgálnak. Reál iskolánk lesz, előjáróink alaptörvényeül 100 ezer ezüst ftot ajánlottak meg. 10*

Kis-Várda, aug. 20. 1855. Tisztelt Szerkesztő ur! Néha írának mi holmi újdonságot; de a minap sok dézmát vett tőlünk. Most megint tüzzel kezdhetnők, mert megint elhamvadott egy patitsvár, a mi eredetileg kastély akart lenni, azután szeszgyárnak hívták; már most ispotálynak volt kijelelve; de hála Istennek a vész szüntével nem leend rá szükség.

Fekete szomorú napjaink voltak, mert ez évben tüz, víz, jég, epe-irigy, minden elemek pusztítólag következtek. Kerületi főtisztviselőnk is örök nyugalomra költözött. A kormány benne egy értelmes és hiv tisztviselőt veszített. — Helyben lakó kerületi orvosunk Gnantt Jakab ur — e veszélyes időben az epeirigy legnagyobb dühöngései között ezrekre menő betegek ápolásában fáradhatatlan működése által a közméltánylatot kiérdemelte.

Krimiai újság hiányában magok farnak itt az emberek újságot. Így furták és farnak ki legutóbb a szalona-széket. De talán ezt a zsidó bérlők nem is bánták, mert már rég akartak tőle megszökni, a sok kár miatt. (Kár hogy levelezőnk nem magyarázza meg, mi az a szalonnaszék? Így nem értjük. Szerk.) — Újság az is, hogy itt a lovakat szorgalmasan szedik, de nem a kormány számára, hanem privát amugy zöld mártásian. — Marhadög járvány is mutatkozik; ez ellen srigu korodon huzatott, sőt már egyszer a vészes hus, a főző fazekakból is kihuzatott, és elásatott. — Különben minden roppant jól megy. *)

N.

x* **Diósgyőrött** is nem rég nagyon kezdett pusztítani a kholera, hanem e kerület erélyes főnöke Zmeskal Sándor ur sietett orvosi segélyt eszközölni, a mit nyertek is *Noskievicz* orvos ur fáradhatlan személyében, kinek megjelenése előtt 8—10 halott volt naponta e nem nagy számú községben, s mióta orvosi segélyben részesülnek a betegek, alig hal meg naponta 2—3, sőt néha egy halott sincs. Elég kézzel fogható tanulság mennyire szükséges a kora orvosi segély ezen veszedelmes nyavalyában.

x* **Székesfehérvárott** aug. 31-én halt meg nt. Guitman Ferencz belvárosi plebános és esperes, 28 évig gondos pásztora az ut Jézus nyájának. Híveinek lelki javáról még halála után is akként iparkodott gondoskodni, hogy a nagy bőjti hitszónoknak 200 pftnyi alapítványt hagyott végrendeletileg.

x* Nemrég vesztette el a debreczeniref hitfelekezet községe hírneves Szoboszlajját, most ismét aug. 23-án *Fésüs* András tiszántuli egyházkerületi főjegyzőtől és közkedvességben volt lelkipásztortól foszta meg a kérelhetlen halál szeretett híveit, kiknek szívében sokáig fenmaradandó élénk emléke a köztisztületben volt jeles buzgó egyházi férfiak és derék fedhetlen jellemű honpolgárnak.

Tárogató.

x* **Öröndetes hír.** Legujabban hivatalos orvosi tudósítások szerint Ó csász. kir. Fensége Albert főherceg, Magyarország polg. és kat. kormányzója, huzamos betegségéből immár teljesen felüdült.

x* Bécsben nemrég egy madarászt pár napi börtönnel büntettek azért a kegyetlenségért, hogy egy csalogányt megvakított, a mi nézetünk szerint is igen helyes eljárás volt; hanem azoknak a pesti fuvarosoknak sem ártana egy kis lezke, a kik gyakran úgy megterhelik szekerüket a Dunaparton, hogy a szegény pára lovaknak teljes lehetetlen a dunai iszap és homok közül kivontatni, s ilyenkor aztán olly égbekiáltó káromkodás és dorongolás szokott bekövetkezni, hogy szinte borzad tőle a jobb érzésű keresztény haja szála.

— A losonczy ágost. hitv. evang. esperességi tanoda előjárói és tanárai örömmel jelentik a t. szülőknök és gyámoknak, hogy folyó iskolai év őtörben 1-én több buzgó s nemes keblű jötevők adományaiból, — kik a nevelési szent ügynek lelkes pártfogói, — a szegényebb sorsu ifjak számára tápinteztet nyitattik.

** Budán mult vasárnap nagy ünnepélyvel temettek el egy éltes asszonyt, kinek bár gyermekei nem voltak, mégis a legtöbb gyermek hálakönnyci kísérték őt örök nyugalma helyére. E derék hölgy minden vagyonát a pesti szegény-gyermek-kórháznak hagyta. Az Idvezítő mondá: „engedjétek hozzám jöni a gyermekeket, mert ilyeneké a mennyeknek országa“ bizonyára a legszebb út a menyországba, mellyet e kiadetek hála imája mutat meg.

** **Furcsa jelenet.** A magyar utca két szegletén van két ház. Pontban tizenkét órakor megjelenik mindkettő udvarán egy-egy kintorna, az egyik elkezd a Prófeta nyitányát nyakgatni, a másik egy „reszkess polkát“ öröl, ugyanekkor megzendül a szomszéd szállodában három szál cigány hegedűjén a Hunyadi induló, alant a söresarnoknak pedig egy vak hárfás, meg egy vak furulyás, rárántja a nehadmagad galoppot; odafenn az első emeleten végre a vasárnapi újság szerkesztősége fujja a **tárogatót**. Ilyenkor aztán nem csuda, ha az ember kétszer is leir egy újdonságot.

— Ferenczy szobrász jelenleg Rimaszombaton Kölcsey, Kazinczy, továbbá Forray Iván szobraira dolgozik.

— Az ausztriai Lloyd-társulat, hogy rendeltetésének minél inkább megfelelhessen, 10 év folyama alatt a m. kormánytól évenként 1 millió segélyezéssel látta el. A társulatnak 61 gőzöse forgalomban és több építés alatt van, melly körülmények képezzé teendik a francia levantei gőzöskökkel versenyezni s nemsokára Amerikábai hajózását is megnyithatni.

— A dunagőzhajózás jövedelme tavali évben július végeig 3 millió 460 ezer ft volt, melly összeg ez idén az 5 milliót is meghaladja. Szerencsés, ki e társulat részvényének birtokában van.

— A budai országos szőlőiskola részéről, melly jelenlegi buzgó és érdemes kezelőinek gondjai alatt tetemes emelkedésnek indult f. hó 15-e és 16-ára kiállítás rendeztetik.

— A kegyesrendi atyák, kik hazánkban 28 házat bírnak, s előjáróikat szavazattal választják, mult hó végén Pesten választást tartottak, melly alkalommal főt. Nagy Péter ur ujra megválasztott rendfőnöknek.

— Érdekes lesz azt is tudnunk, hogy az egész ausztriai birodalomban f. évi június hóban 4 millió levél adatott postára, s így 200 ezerrel több, mint a mult év e havában.

— A kholera, melly egész hazánkat bejárta s mindenütt olly kiméletlen pusztítást tett, a hol csak megjelent, fővárosunk iránt aránylag még igen udvariasan viselte magát s míg például Kecskeméten csak pár nap alatt 200-at ölt meg, addig itt az egész kholera-időszak alatt összesen nem temettek el 500-at, kik kholerában haltak meg. Jelenleg pedig már annyira alább hagyott, hogy a kholera-kórházban e hét végén csak 18 beteg volt még, de ezek közül is alig van kettő, kinek életéhez ne volna remény. Hasonló megnyugtató hírek érkeznek a vidékről is.

— A festészakademiát gyámolító társulat augusztus 2-kán tartott

*) Hála Istennek.

Szerk.

gyűléséből közlések szerint, ez üdvös intézet gyarapodásnak indult. Ugyanis tagjai száma a múlt évi novembertől 664-ről 705-re és így 131-el szaporodott, mi által jövedelme is 262 fttal emelkedett, úgy hogy az intézet jelenleg már képes, egy fizetéssel ellátott, s már régtől szükségesnek érzett, segédtanítói állomást állítani fel s ez idén már a 11-ik alapítványi növendék beszámításával 20 ifjat részesített ingyenoktatásban.

— Korán elhunyt költőnk Obernyik Károly számára nagykorúsi tanár társai díszes síremléket szándékoznak emelni, s e célra aláírási íveket bocsátottak ki, melyeknek bejövendő összegei Trattner Károlyi házában lakó Tomori Anasztázhoz utasítandók, ki az aláírást maga nyitotta meg 20 pftal. Ugyan-e célra, helyben lakó német költő, Dudumi 24 pftot tett le egy itteni német lap szerkesztőségénél.

— Pár nap óta a Duna vize sárga iszapos színt váltott, miből egyik kollegánk azt következteti, hogy a Vág kiöntött, mert annak van sárga agyagos iszapu medre. Isten ne adja, hogy igaza legyen, de nem is valószínű, mert a Vág csak tavasszal, a kárpáti hó hirtelen olvadásával szokott kiönteni, s különben igen solidul viseli magát, mert partjai magasabbak a Tiszánál és igen hosszan tartó esőzések kívántatnak arra, hogy átlépje medrét.

— Az állam-vasúttársaság a déli pályán a vitel- és szállításhoz 2%-el felemelte. Kárpótlásul a társaság részéről jövedőre még nagyobb pontosság, és figyelem a közönség kényelmére ígértetnek, és az, hogy a jövő télen a kocsi homokkal telt zsákok megmelegítése által fognak fűtetni. E díjfelemelésnek az a legkomolyabb oldala, hogy a közlekedés csökkenésére mutat, mely miatt az előbbi csekélyebb vitelbér megtartása lehetlenné vált.

— Pest gázvilágítása nem tündéri mese többé, mert a nagy gázometer építését már meg is kezdték, 100 munkás dolgozik naponként azon. A budai alagút körül is 300-nál több munkás sürgölődik és mégis látunk utcáink sarkain munkát nem találó napszámosokat ácsorogni.

— Jalloics András kegyes rendi tanárnak, „Poëmatum libri sex“ czim alatt latin nyelven írt versfüzére elhagyta a sajtót, mit méltán rendkívüli jelenetnek nevezhetünk napjainkban.

— Érdekes lesz vidéki olvasóinknak azt is tudni, hogy Pesten sept. 1-étől a marhaus fontja 11½ kr-ra szállított le.

Szerkesztői értesítés.

A szeptember 1-re kitűzött I. rendű pályafeladatára: „Készítsessék egy nagyobb történelmi elbeszélés, melynek tárgya a magyar nemzet történetéből legyen merítve, jutalma 20 arany; a határnapig következő művek adattak át:

1. A magyar nemzetnek az idegen nemzetekből volt királyok alatt történt dolgai. Jelige: „Audaces fortuna juvat.“
2. Dobosi Julia. Jelige: „Vég leheletünk is hazánknak használjon.“
3. Petényi Tóbiás. (költői történelmi beszély, versekben). Jelige: „A néphez szólj, a nép nyelvén.“
4. A sziget tündére. Jelige: „Éljen honunk! stb.“
5. A királyné apródja. Jelige: „Deus ex machina.“
6. Versényi Miklós. Jelige:

„Nem úgy jelentél meg te hazád egén,
Mint egy szökő fény, mely mosolyg s kivész,
Mint egy szívárvány, tarka párak
Kölesönözött ragyogásaikkal.

Te, mint az orkán, s mint az olympi láng
Megráztad a gőztorlatok álpesit
Villám szavad megszügyeníté
A gonoszok s czudarok dagályát. Berzsenyi.

Mely pályaművek szerzőinek neveit rejtő jelíggel a Vasárnapi Ujs. szerkesztősége pecsétjével egy közös borítékba zárván, az illető pályaművek a bírálókul fölkért Pákh Albert, Bécezy és Jókai Mórnak megbirálás végett kiadattak. Az eredményről lapjaink octoberi legelső számában tudósítandjuk a közönséget, mely alkalommal a jutalmat nyert mű jelíggel levele felbontatik, a többieké pedig elégettetik.

A Fancies-albumra a „Vasárnapi Ujság“ kiadó hivatalához újabb beküldött előfizetések folytatása.

Markó Pál Miskolczon 1 p. 2 frt; Krichbaum Gyula Királyvölgyén 1 p. 2 frt; Bedő Lajos nevelő ivén Tisza-Roffon: Bárczay Gyuláné 1 p. 2 frt; Borbély Miklós 1 p. 2 frt; Kemény Béla és Dani ifjak 1 p. 2 frt; Magyary István 1 p. 2 frt; Borbély Géza 1 p. 2 frt; Bedő Lajos 1 p. 2 frt; Kondics Etelka Beledben 1 p. 2 frt 20 kr; Pataki Ferencz Déésen 1 p. 2 frt; Társalgási egylet Déésen 1 p. 2 frt; Farkas László Szentesen 1 p. 2 frt; Kovács Pál Szentesen 1 p. 2 frt; Károlyi Lajos Kolosvárt 1 p. 2 frt; Péchy László Szászsebesen 1 p. 2 frt; Kastal Károly u. o. 1 p. 2 frt; Pávai Kovács Elek u. o. 1 p. 2 frt; Gergelyfy Irma assz. Mária-

Pócson 1 p. 2 frt; Csigaházy Lipót Ludbregben 1 p. 2 frt; Hechinger Imre u. o. 1 p. 2 frt; Szabados István Kossuthon 1 p. 2 frt; Schaller János őrnök Mailandban 1 p. 2 frt; Szalai György Tasson 1 p. 2 frt. Bán Zsigmond ivén Mező-Thúron: Hampel Antal 1 p. 2 frt; Emszt Mihály 1 p. 2 frt; Biró István 1 p. 2 frt; Báthory József 1 p. 2 frt; Magyar Francziska 1 p. 2 frt; Gyikó János 1 p. 2 frt; Csala Gergely 1 p. 2 frt; Takács Zsuzsanna 1 p. 2 frt; Pap Ferencz 1 p. 2 frt; Bán Zsigmond 1 p. 2 frt; Baky Gábor ref. lelkész Kerczán 1 p. 2 frt; Ludvig János bábsütő segéd N.-Szt-Miklóson 1 p. 2 frt; Alter Ede Pesten 1 p. 2 frt; Steffanits Dénes Győrben 1 p. 2 frt. Összesen 74 frt 20 kr. A „Vasárnapi Ujság“ 33-dik számában közlöttekkel együtt **143 frt 20 kr. p. p.** — Továbbá a tiszai árvíz által károsultak számára, Szalay György Tasson 1 frt; Sebők Imre rappi ker. jegyző Tarnócziól 15 frt. — Ludvig János N.-Szt-Miklóson özv. Birányi Akosnének külön 20 kr. pp. — Midőn ezen nagylelkű adakozásokért szerencsétlen embertársaink nevében őszinte köszönetünket nyilvánítanánk, kijelentjük egyszersmind, hogy ezen kitűzött szent czélokra a „Vasárnapi Ujság“ kiadó hivatala küldeményeket folyvást elfogad.

A nemzeti színház nyugdíjintézet

Pénzalapjának növelésére, f. é. máj. 27-ki jelentés óta következő kegyes adakozások folytak be u. m.

Mélt. Ürményi József, cs. kir. kamarás ur nevére kibocsátott 1-ső gyűjtőiven: Mélt. gróf Aponyi György ur 500 frtot, mélt. gróf Almásy György ur 200 frtot alapítványképen, mélt. gróf Andrássy Manó ur pedig 200 pftot kész pénzben voltak kegyesek aláírni.

T. cz. L. . . . J. ur 150 pftot, B. J. M. ur pedig 30 pftot készpénz-voltak kegyesek magánuton beküldeni.

F. é. július 22-kén adatott nyugdíjintézeti jutalomjáték alkalmával, a pénztárnál kitett 89. számú gyűjtőiven következő adakozások folytak be, u. m.

T. cz. Koncséry János 2 ft, Csaby Mihály 1 ft, Takács István 1 ft. — Szolnoki levélben küldve N. N. 10 ft, mélt. gróf Ráday Gedeon 6 ft.

És így az intézet pénzalapja ismét 700 pft alapítványban és 400 p. fttal készpénzben szaporodván, midőn a választmány a kegyes adakozók és gyűjtők neveit közméltánylat tekintetéből kihirdetné, legkedvesebb kötelességének ismeri irányukban az intézet részéről legőszintébb háláját nyilvánítani. Pest, aug. 27. 1855.

Szigeti József m. k. választm. jegyző.

„István bácsi“ naptár ügyében.

Majer István által az 1856-ik évre szerkesztett

„István bácsi“ czimű naptár

a t. cz. magyar közönség előtt olly rendkívüli tetszés- és pártolásban részesülván, miszerint annak első kiadása 10,000 példányban mult pesti augustusi vásár alkalmával egészen elkelt; kötelességünknek ismerjük tisztelt számos előfizetőinket arról értesíteni, miszerint a

második 10,000 példányból álló

kiadás nyomtatását elrendeltük, s mit sem fogunk mulasztani, hogy még e hó végével t. kül-előfizetőink eddig még ki nem szolgáltatott példányait utnak indíthassuk.

Landerer és Heckenast
könyvnyomdája.

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok másod félévi folyamából

teljes számú példányokkal még folyvást szolgálhatunk.
Előfizetési díj mind a két egymást kiegészítő néplapra

3 pengő forint.

A pénzes levelek bérmentes küldése valamint a czim, utolsó posta és lakhely pontos feljegyzése kériük.

Teljes számú példányokkal még folyvást szolgálhatunk.

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“
kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert.